לולב הגזול פרק שלישי סוכה לב.

מסורת הש"ס

קוון. שיולאין כשדרה שלו עוקלין כמין קוקין: **עקום דומה למגל.** חדא מלתא היא: **חרות.** קשה שנעשה חריות שכן דרך הלולב עליו עושרים בימות הגשמים והשדרה מתקשה ונעשה עץ: **דומה לחרות.** התחיל להתקשות ועדיין לא נעשה עץ: **אמר רב פפא.** הא דקתני

א)קווין סדוק עקום דומה למגל פסול חרות פסול דומה לחרות כשר אמר רב פפא ב)דעביד ג)כהימנק עקום דומה למגל אמר רבא ד)לא אמרן אלא לפניו אבל לאחריו ברייתיה הוא אמר רב נחמן ה)לצדדין כלפניו דמי ואמרי לה בלאחריו דמי ואמר רבא ו)האי לולבא דסליק בחד הוצא בעל מום הוא ופסול: ז)נפרצו עליו כו': אמר רב פפא נפרצו דעביד כי חופיא נפרדו דאיפרוד אפרודי בעי רב פפא ח)נחלקה התיומת מהו תא שמע דאמר ט)(ר' יוחנן) אמר ר' יהושע בן לוי ניטלה התיומת פסול מאי לאו הוא הדין נחלקה לא ניטלה שאני דהא חסר ליה איכא דאמרי אמר י)(ר' יוחנן) אמר ריב"ל יא)נחלקה התיומת נעשה כמי שניטלה התיומת ופסול: ר' יהודה אומר: תניא יב)ר' יהודה אומר משום ר' טרפון יג)כפות תמרים כפות אם היה פרוד יכפתנו אמר ליה רבינא לרב אשי ממאי דהאי כפות תמרים דלולבא הוא אימא חרותא בעינא כפות וליכא ואימא אופתא כפות מכלל דאיכא פרוד והאי כפות ועומד לעולם ואימא כופרא אמר אביי יד)דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום כתיב אמר ליה רבא תוספאה לרבינא ואימא תרתי כפי דתמרי כפת כתיב ואימא חדא לההוא כף קרי ליה: ציני הר הברזל כשרה. טו)אמר אביי לא שנו אלא שראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה אבל אין ראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה פסול תניא נמי הכי ציני הר הברזל פסולה והא אנן תנן כשרה אלא ש"מ כאביי שמע מינה ואיכא

עקום דומה למגל. קשה שנעשה חריות שכן דרך הלולב עליו עושרים בימות הגשמים והשדרה מתקשה ונעשה עץ: **דומה לחרות.** התחיל להתקשות ועדיין לא נעשה עץ: **אמר רב פפא.** הא דקתני סדוק פסול לאו שנסדקו ראשי עלין לו שדרה: **אלא דעביד כי חימנק.** פוילפו"ר של כרזל של קופרים שים לו שני ראשים ורלאשו א' מפולל כך גדל הלולב כמין שתי שדרות מחלית עלין לכאן ומתלית עלין לכאן: **לאחריו.** שנעקם לצד שדרה: **מלפניו.** לצד שכנגד השדרה. שדרה זהו צד העשוי כשדרה של בהמה שהצלעות והחוליות מחוברין בה מכאן ומכאן ומתעקה חלק ועולה כמקל: **דסליק בחד הוצא.** שכל עליו מצד אחד: **כי חופיא.** אשקוב"א שנו מכבדין את הבית ועושין אותה מעלין של לולב התלושין מהשדרה ואוגדין מהן הרבה בימה: **דאיפרוד איפרודי.** ראשיהן נפרדין כענפי דקל ואין מצוצמין עם השדרה אבל מלמטה הן מחוברין בה: **נחלקה התיומת.** שני עלין עליונים אמצעיים שעם השדרה כלה נחלקו זה מזה ונסדקה השדרה עד העלין שלמעלה מהם: **תיומת.** לפי שמדובקין כתחומים: **חרותא.** ענף הדקל משנתקשה שתי שניים ושלש ויוצאין בו לולבין הרבה שנשרו עליהן ומתקשו גם הם ונעשו עץ זה פונה לכאן וזה פונה לכאן כענפי שאר אילנות: **בעינן כפות.** שאם היה פרוד יכפתנו והרי זה פרוד ואין אתה יכול לכופתו שיהו ענפיו הפרודים כאן וכאן נכפתים וממתעכים אצל אביהם שהן מחוברין בו לפי שקשין הן: **ואימא אופתא.** אשטיל"א מעיקר הדקל שהוא חלק ואין ענף יוצא ממנו לכאן ולכאן שאין לך כפות הימנו: **כפות.** משמע שפרוד מתחלה ואתה כופתו: **ואימא כופרא.** היינו נמי עץ כעין חרותא אלא עדיין בן שנה או שתי שנים ולא נתעבה עדו ואתה יכול לכפות ענפיו על ידי אגוד ולזקפן למעלה לאוגדן עם אביהן: **דרכיה דרכי נועם.** ואלו עשוין כקוקיס ויוצאין בהן עוקלין הרבה ומסרטין את הדשים: **תרתי כפי דתמרי.** תמרים עצמן דרכן להיות הרבה תלוין כימה במכבדות שלהם וקורין להם כף ערוך"א: **כפת כתיב.** חדא: **כף קרי ליה.** וכי כתיב כפת על שם כפות אם פרודה ואין לשון זה נופל אלא על [עלין] הלולב: **ציני הר הברזל.** לולבין שלהן העלין מועטין בשדרה מרוחקין זה למעלה מזה הרבה ועוד שקטעים הן לאחרן ופעמים שאין מגיע ראשו של עלה זה לעיקרו של זה: ואיכא

דהא במגעל שאינו שלו מגן [מלילתה כשרה ולולב כי"ט שני וכשמעתין הוה מלי לשנויי דמתני' כי"ט ראשון ולא הוה צריך לאוקמי בתשרה דמשה אלא משום דקתני דומיא דעיר הנדחת ואפילו כי"ט שני ור"מ מפרש דכולהו בע"ז דנכרי וכאן קודם ביטול וכאן לאחר ביטול ולאחר ביטול ג"כ מי שהיה לכתחלה לא יטול ולא יתקע דמתיא לענין מצוה לפי שהיה עליו שם ע"ז וכן לא תחלון בו לכתחלה ואפילו אם תימלי לומר דשרי לכתחלה בעפר ע"ז כמו בשל עיר הנדחת לא דמי כיסוי לתליה והא דמשני הכא בתשרה דמשה ולא משני בדנכרי וקודם ביטול משום דמשנקלן הלולב מן הדקל נתבטל ובפרק מצות תליה (ימות ד' קג:) מפליג בין סנדל של ע"ז לסנדל של תקרובת ע"ז דאין לו ביטול ולא מפליג בשל ע"ז גופיה בין קודם ביטול בין לאחר ביטול אבל ביטול אבר אורחיה קא משמע לן דתקרובת ע"ז אינה בטילה עולמית ונהניה דלאוהו בית דין קשה טפי דמפליג רבא התם בין סופר של ע"ז לשופר של עיר הנדחת דבשל ע"ז גופיה היה יכול לאחלן בין קודם ביטול בין לאחר ביטול [ועל כרחך צריך לאוקומה לאחר ביטול כפירוש ר"מ לפמ"ש שם ברוב ספרים רב יהודה דאמר התם לעיל בשופר שלמים לא יצא דמצות ליהנות ניתנו ומיהו צריך לומר דמ"מ רבא גרס ולא רב יהודה דהא מפרש התם טעמא דשופר של עיר הנדחת לא יצא משום דכתובי מיכתת שיעוריה ולרב יהודה הוה ליה למימר משום דמצות ליהנות ניתנו ומיהו קשה דבפרק כל הצלמים (ע"ז ד' מז.) בעי ר"ל המשתמש לדקל לולבו מהו למצות ומסיק רב דימי בתשרה שבטלה קמיבעיא ליה יש דמוי אצל מצות או אין דמוי אצל מצות ומוכחת מלתא דשום אמורא לא פשיט ליה הא מלתא דבעי למיפשטא מדרבי יוחנן ומדרב פפא ומשני דרב פפא גופיה קמיבעיא ליה וקיימא בתיקו והשתא לפי' ר"ת הא אשכחן רבא דאמר הכא אם בטל יצא אלמא אין דמוי אפילו לקולא ומיהו י"ל דהא [דאמר רבא] דיצא כשבטלה מערב י"ט והא דמיבעי לן אי יש דמוי כשביטל בי"ט דאז שייך דמוי בדמוכה לקמן בפירקין (דף לג.) דבעי ר' ירמיה נקטע ראשו מערב י"ט ועלתה בו תמרה בי"ט אבל עלתה בו תמרה בערב י"ט לא חשיב דמוי והוא הדין בבטלה מערב יו"ט ולגיסא קמא דפריסית דע"ז דנכרי אפילו בלא ביטול יוצא כגון בי"ט שני דלא בעי לכם קשיא דהתם בתשרה דנכרי מיירי דיש לה ביטול ואפילו הכי משמע דלא יצא מדחשיב לה דמוי וכי תימא דבי"ט ראשון הוא דחשיב ליה דמוי לפי שלא היה שלו קודם ביטול א"כ מי שנתנו לו לולב בי"ט לא יצא ואע"ג דלא דמי כולי האי דשל ע"ז אין תקנה בשום ענין מ"מ כיון דמשום איסור ע"ז דאיכא השתא לא מיפסיל אין לנו לחושבו דמוי מחמת שאינו שלו וגראה לפרש דרבא שרי אפילו בע"ז של ישראל ובאילן שנטעו ולבסוף עבדו וכרגנן דפליגי עליה דרבי יוסי בר' יהודה בפרק כל הצלמים (ע"ז דף מח.) דשרו להדיוט אלא אם כן נטעו מתחלה לכך דדרשינן תחת כל עץ רענן אלהיהם ולא עץ רענן אלהיהם ואפילו בי"ט ראשון אם נטל יצא דשרי להדיוט ולכם קרינא ביה ומתניתין דשל אשרה פסול כשנטעה מתחילה לכך והיינו אשרה דמשה דבההיא מוקי רבנן קרא דואשריהם תשרפון באש (דברים יב) דאסור אפילו להדיוט וכיון דכל הצלמים באשרה דנטעה מתחילה לכך ואח"כ בטלה אם יש דמוי או לא מיהו לגיסא קמא דהתם דקאמר כי חיבעי לן באילן שנטעו ולבסוף עבדו ואליבא דרבנן דשרו להדיוט מהו לענין מצוה מאים כלגבוה או לא הוה מצי למיפשטא מדרבא מדקאמר אם נטל יצא אלא רבא קבירא ליה כרב דימי דמסיק דיש דמוי קמיבעיא ליה דילא ואי"ת מיפשטו דאין דמוי ממתניתין דענבי מרזבין מעליו ואם מיעטן כשר ואין ממעטין בי"ט ואמר בגמרא הא עבר ולקטן כשר היכא דאסור מאתמול דלא פסלינן ענבי מרובות אלא בשמורות אבל ירקות לא וכי אסור מאתמול דמוי מעיקרא בתחלת י"ט לא הוי דמוי אלא אין דמוי אבל מצות וי"ל דשאני התם דבידו לתקן דהכי דאסור למעט מ"מ בידו למעט אבל גבי ע"ז אין בידו לבטל דאין ישראל מבטל ע"ז של נכרי: **נקטם** ראשו.

פירושו ברש פירקין: **קווין.** פי' בקונטרס שיולאין בשדרה שלו עוקלין כמין קוקיס ובערוך פירש ענין למיתה:

דעביד כי חופיא. פירושו בגמ': **נחלקה** התיומת. לא מיירי שנסדקו בראשו עלין שבראש השדרה דכולהו הכי איתנהו אלא כדפירש בקונטרס שני עליו עליונים אמצעיים שעם השדרה כלה נחלקו זה מזה ונסדקה השדרה עד העלים שלמטה ובה"ג פי' נחלקה התיומת ההוא נגח דהוצא היכא דדביקו אהדדי ההוא דמתיים בהו ומשוי להו חד אי כגפרלו עליו דמי פסול אי כגפרדו עליו דמי כשר: **דרכיה** דרכי נועם. רבא לא היה שם משום הכי לא מייתי הכא קרא דהתמת והשלום כדלקמן: **כפת** בתיב. דהאי כולי עלמא מודו דיש אם למסורת וצריך טעמא: [עי' מה שתירצו בספתים לו. ד"ה עוני קרינן ביה וכו' וע"ע תוס' לעיל ו: ד"ה ור' שמעון]:

שדרו

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ח מהל' לולב ולולב ג טור שו"ע ת"ח סימן תרמ"ה סעיף ח:
יח ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:
יט ג ד מיי' שם טור ש"ע שם סעיף ח:
כ ה מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ג:
כא ו מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ב:
כב ז מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ג:
כג ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

לעזי רש"י

פוויצפו"ר (פוינטו"ר). קפרט (בעל שני חוברים). אישקוב"א. מטאטא. אישטיל"א. גזיר-עץ (מעצם הגוב). ערוק"א. אשכול.

רבינו חננאל

סדוק פסול, דעביד כי המנק. המנק בלשון ערבי לבד אשיין, וזה צורתו.

עקום בין מלפניו בין מצדדיו פסול, ואינו כשר אלא אם עקמומיתו מאחריו (דהיינו) בלבד [דהיינו בברייתו]. וכן הלכה. תניא לולב כפוף כורע תורת פסול. אבל דומה לחרות, כגון שנפרדו עליו, כשר הוא. אמר רבא לולב העולה בחד הוצא, כלומר אין הוצין עולין מזה הצד ומזה הצד, בעל מום הוא ופסול. נפרצו עליו פסול. שנתרו מן השדרה והן (הן) תולין בה. דעביד כי הופיא, פי' ההוצין שבשדרה כשנחתכין מן השדרה, נקראין הופיא, כדגרסינן בהנזיל קמא הוצין ועבדינהו הופיא, והוא כעין שביבה מעין פירצה. נפרדו. שנפרדו ההוצין כעין פתיחת החריות, ולא ניתק אחד מחבירו, כשר. הלא תראה ששנינו אם היה פרוד יכפתנו, מכלל שהפרוד אין בו אלא כעין פתיחת הוצין בלבד. אמר ר' יהושע בן לוי נחלקה התיומת, (פי' שבראש הלולב), נעשה כמי שניטלה ופסול. פי' תיומת, גבה דהוצא דמתיים להו לשני צידי העלה ומשוי להו חד, כי כל אחת כפולה לשנים ותאומה מגבה. אם נפרדו ההוצין זה מזה ועמד כל אחד כשהוא כפול לשנים והתיומות שלהן קיימת, כשר. ואם נחלקה התיומת שלהן הרי הן כאילו נפרצו העלין ופסול.

גליון הש"ם

תוס' ד"ה באמרה דששה וכו' חליצתה בשדה ולולב ביו"ט שני. עי' עירובין פ ע"ב תד"ה אבל קוראי:

מוסף רש"י

התיומת. כף תומר המלמלעי העלין תיומת היא (נ"ק צו:). כפות. (שם אסיר. כתרגם (מכות כב:) כופת שמי ידיו על העמוד (בעזיל לא.). כופרא. חריות של דקל שם הכן עוקלין כעין קוקיס (כתובות י.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com